

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.091

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-3-25>

Оксана МІРОШНИЧЕНКО,

orcid.org/0000-0003-1634-4855

*старший викладач кафедри педагогіки та методик навчання української та іноземної мов
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(Київ, Україна) o.v.miroshnychenko@npu.edu.ua*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Стаття присвячена питанням організації проектно-орієнтованого навчання іноземної мови майбутніх учителів початкової школи й розкриттю змісту такого навчання. Обрана тема набуває все більшої актуальності в умовах пандемії, коли вже більше року студенти ЗВО навчаються дистанційно та за змішаною формою навчання. В основу дослідження покладено теоретико-методичні засади застосування проектних методів, проектно-технології, проектно-діяльності в системі навчання студентів вищої школи.

Необхідність упровадження проектно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів ЗВО обумовлена рекомендаціями МОН України щодо організації змішаного та дистанційного навчання з опорою на он-лайн платформи й Інтернет ресурси. Зміст оновленого Державного стандарту початкової освіти, вимоги до результатів навчання мовно-літературної освітньої галузі зумовили необхідність розробки тем і змісту проектно-орієнтованого навчання іноземної мови.

Використання проектів з іноземної мови дає змогу в умовах змішаного навчання застосувати знання й уміння майбутніх учителів, набуті при вивченні комплексу фахових дисциплін, інтегрувати їх у процесі роботи над проектом. Доцільність застосування проектно-орієнтованого навчання іноземної мови зумовлена необхідністю передавати знання, навчати набувати їх самостійно, уміти користуватися набутими знаннями для вирішення нових пізнавальних і практичних завдань, сформувати професійну компетентність майбутнього вчителя початкової школи.

У статті подано характеристику таких типів проектів: за методом і типом діяльності (інформаційно-дослідницькі, ігрові проекти, практико-орієнтовані, професійні), за змістовим аспектом проекту (літературно-творчі, іншомовні, природничо-наукові, культурологічні, рольові, ігрові, імітаційно-ділові), наведено приклад змістового наповнення проектів з іноземної мови. Результати проектів подаються у вигляді он-лайн презентацій, творчих робіт. Роль викладача в організації поетапних обговорень, презентації результатів і засобів упровадження їх у практику.

Ключові слова: *проект, проектна діяльність, проектно-орієнтоване навчання, іншомовна підготовка, майбутній учитель*

Oksana MIROSHNYCHENKO,

orcid.org/0000-0003-1634-4855

*Senior Lecturer at the Department of Pedagogy and Methodology of Teaching Ukrainian
and Foreign Languages*

*National Pedagogical Dragomanov University
(Kyiv, Ukraine) o.v.miroshnychenko@npu.edu.ua*

ORGANIZATION OF PROJECT-ORIENTED FOREIGN LANGUAGE TEACHING OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

The article is devoted to the issue of organization of project-oriented foreign language teaching of future primary school teachers and disclosure of the content of such training. The chosen research topic reflects the growing urgency in the conditions of a pandemic, when for more than a year students study remotely and according to distance form of education. The research is based on the theoretical ideas and methodical ways of application the project methods, project technology, project activity in the system of education of high school students.

The need for the introduction of project-oriented foreign language teaching of high school students is due to the recommendations of the Ministry of Education and Science of Ukraine on the organization of mixed and distance learning based on online platforms and Internet resources. The content of the updated State Standard of Primary Education, the requirements for the results of language and literature education have made it necessary to develop the topics and content of project-oriented foreign language learning.

The use of foreign language projects allows in the conditions of mixed learning to apply the knowledge and skills of future teachers, acquired during the study of a complex of professional disciplines, to integrate them in the process of working on the project. The expediency of using project-oriented foreign language teaching is due to the need to transfer knowledge, learn to acquire them independently, be able to use the acquired knowledge to solve new cognitive and practical problems, to form the professional competence of future primary school teachers.

The article describes the following types of projects: by method and type of activity (Information-research, game projects, practice-oriented, professional), by the content aspect of the project (literary-creative, foreign language, natural-scientific, cultural, role-playing, imitation, business), an example of the content of foreign language projects is given. The results of projects are presented in the form of online presentations, creative works. The role of the teacher is to organize step-by-step discussions, presentation of results and means of their implementation in practice.

Key words: project, project activity, project-oriented education, foreign language training, future teacher.

Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи та іноземної мови в умовах пандемії і світових тенденцій до використання дистанційного навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу як для викладачів, так і для студентів. Важливість організації якісного навчання майбутніх педагогів у складних умовах пандемії стимулює пошук більш ефективних форм і методів навчання з опорою на цифрові технології. Теоретичний і методичний аналіз вітчизняного та світового досвіду дав змогу виділити переваги методу проектів в освітніх системах різних країн. Рекомендації МОН України щодо організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти із застосуванням технологій дистанційного навчання для вчителів іноземних мов передбачають корисні посилання для запровадження проектно-орієнтованого навчання. Організація навчання на основі проектно-орієнтованої діяльності студентів забезпечить підготовку майбутніх педагогів відповідно до державного стандарту, сформує соціально значимі знання й уміння, що найбільше відповідатимуть парадигмі сучасної освіти, дадуть змогу навчатися впродовж життя та реалізувати професійну діяльність.

Аналіз досліджень. У науковій літературі досить широко висвітлювалися поняття: «проект», «метод проектів», «проектна технологія», «проектна діяльність» у навчанні. Існують різні визначення цих понять, розроблена класифікація проектів, визначено їх позитивний вплив на учнів, етапи проведення проектів та умови організації проектно-орієнтованої діяльності, але відкритим залишається питання організації проектно-орієнтованого навчання майбутніх учителів за умов дистанційної освіти.

Проектна методика широко досліджувалася такими зарубіжними й вітчизняними науковцями: А. О. Власенко, І. А. Зимнею, Т. Е. Сахаровою, О. М. Моїсеєвою, В. В. Молчановою, Е. С. Полат, Ю. М. Жилиєвою, L.Fried-Booth, T. Hutchinson, D. Phillips. За думкою Є. С. Полат, проект – це об'єднана навчально-пізнавальна творча діяль-

ність учнів-партнерів, які мають спільну проблему, мету, способи діяльності, спрямовані на досягнення загального результату.

Відповідно до процесу вивчення іноземної мови, «проект – це діяльність учнів, під час якої розвиваються різні аспекти володіння мовою, тобто аудіювання, читання, писемне мовлення, діалогічне та монологічне мовлення інтегровано» (Рачева, 2003: 23).

Метод проектів – це спосіб досягнення практичної мети шляхом детальної розробки проблеми, яка має завершитися практичним результатом (Жилиєва, 2012: 11). Проектний підхід – це система вимог до організації та змісту навчальної діяльності, для яких характерна свобода у виборі змісту, результатів, форм роботи й організації навчальної діяльності (Жилиєва, 2012: 11).

Мета статті полягає у визначенні теоретичних основ і методичних засад організації проектно-орієнтованого навчання майбутніх учителів початкової школи та іноземної мови в умовах дистанційної освіти, розробці прикладу проекту в ході іншомовної підготовки майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу. В. В. Молчанова обґрунтовує раціональність упровадження методу проектів у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів початкової школи, вона наводить теоретичне обґрунтування етапів організації проектів і класифікацію їх різновидів. А. О. Власенко розкриває питання підготовки майбутніх учителів іноземної мови до проектно-орієнтованої діяльності в початковій школі, визначає метод проектів як один із сучасних активних методів навчання, вважає, «що, виконуючи проект, суб'єкт розвиває операції мислення, навички пошуку інформації, аналіз, прийняття рішення, уміння самостійної роботи й роботи в групах, навички застосування та поглиблення знань (Власенко, 2017: 34).

Проектна діяльність виступає як важливий компонент системи продуктивної освіти, є нестандартним, нетрадиційним способом організації освітніх процесів через активні способи дій (планування, прогнозування, аналіз, синтез). Переваги

методу проектів визначені та сформульовані педагогами ще на початку 20 рр. ХХ століття:

1. мотивує вивчення англійської мови, розвиває ініціативу учнів;
2. формує творчу особистість; покращує наполегливість у навчанні;
3. привчає до самостійної навчальної діяльності;
4. розвиває комунікативні навички використання іноземної мови;
5. розширює сферу інтересів, учить обмінюватися власними думками;
6. роль викладача-консультативна: спостерігач, координатор.

Метод проектів дає змогу найменш ресурсозатратним способом створити «природне середовище», тобто умови діяльності, максимально наближені до реальних, для формування мовленнєвих компетенцій. Під час роботи над проектом формується здатність вирішення проблем, за суттю проектування – самостійний вид діяльності (Додусенко, 2010: 25).

Використання проектів дає змогу в умовах змішаного навчання застосувати знання й уміння майбутніх учителів, набуті при вивченні комплексу фахових дисциплін на різних етапах навчання, інтегрувати їх у процесі роботи над проектом. Доцільність застосування проектів зумовлена:

а) необхідністю не стільки передавати знання, скільки навчити набувати їх самостійно, уміти користуватися набутими знаннями для вирішення нових пізнавальних і практичних завдань;

б) актуальністю комунікативних навичок і вмій, тобто вмій працювати в різноманітних групах, виконуючи різні соціальні ролі (лідера, виконавця);

в) умінням користуватися дослідницькими методами: збирати необхідну інформацію, факти, уміти їх аналізувати з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки (Квітка, 2006: 21).

В Українському педагогічному словнику наводиться визначення, згідно з яким метод проектів є організацією навчання, «за якою учні набувають знань і навичок у процесі планування і виконання практичних завдань-проектів». Характерні ознаки проектно-орієнтованого змішаного навчання:

– розв’язання навчальної проблеми, використання різноманітних методів/засобів навчання, інтегрування знань і вмій із фахових дисциплін;

– наявність практичних результатів виконання проекту;

– використання нових ІТ платформ, он-лайн ресурсів, сукупності інноваційних дослідницьких, творчих методів, прийомів, засобів;

– творча діяльність, індивідуальна форма представлення матеріалу, практична за формою його застосування, інтелектуально насичена за змістом, яка відбувається в умовах постійного конкурсу думок (І. А. Зимня);

– орієнтування студента на актуалізацію наявних знань і набуття нових для активного включення в діяльність соціокультурного середовища;

– інтеграція фактичних знань і набуття нових шляхом самоосвіти.

Основу проектно-орієнтованого навчання становить активна самостійна, індивідуальна, практична діяльність студентів. Метод проектів удосконалює розвиток наукового мислення, формує креативність, сприяє формуванню професійної компетенції майбутнього вчителя. Організація проектно-орієнтованого навчання майбутнього вчителя початкової школи передбачає розробку тематики проектів при вивченні циклу «загальна підготовка»: столиці світу, культурні традиції, здоровий спосіб життя, національний одяг, здорова їжа, тематика проектів циклу «професійна підготовка»: Approaches to teach speaking skills of primary school children. Give an abstract of the lesson about “Daily Routine” or “My Day”. Наведемо тематику проектів:

1. Formation of Phonetic competence of junior schoolchildren during English lessons. Teaching consonant sounds.

2. Formation of Phonetic competence of junior schoolchildren during English lessons. Teaching vowel sounds.

3. Formation of Phonetic competence of junior schoolchildren during English lessons. Teaching difficult sounds.

4. Communicative techniques. Illustrate your classroom activities (topic: Friends).

5. Teaching Foreign Language speaking skills with the help of English Fairy tales.

6. Teaching Pronunciation with the help of Children’s English literature.

7. Teaching communicative methods. Give some examples how to enrich the vocabulary by means of communicative methods.

8. Illustrate the ways to memorize the words. How to improve the memory of primary school children with communicative teaching (Topic: Weather).

9. Techniques for teaching pronunciation (offer tongue-twisters with-t-th-sh-ch).

10. How to organize the Communicative Game. Topic: Family.

11. Teaching vocabulary to primary school children. Adjectives.

Упровадження проектів у навчальний процес відбувається під час вивчення дисциплін

«Іноземна мова», «Іноземна мова фахового спрямування», передбачає такі етапи: ознайомлення студентів із темою проекту, вивчення лексичного та граматичного матеріалу, мотивація пошукової діяльності, збирання матеріалу, фотографії, опитування, інтерв'ю, порівняльні таблиці, схеми, обговорення й розподіл по групах, опрацювання та визначення ключових тем, розробка мультимедійної презентації.

Науковці визначають етапи написання науково-дослідницького проекту:

1. Підготовчий етап: визначення термінів розробки; планування етапів і видів контролю; попередній аналіз зібраної інформації та матеріалів.

2. Визначення актуальної та практично-спрямованої теми проекту: обґрунтування актуальності вибраної тематики; оголошення умов роботи в групах; визначення змісту етапів написання проекту; розподіл обов'язків.

3. Дослідження за обраною темою: збір інформації; опрацювання різних англомовних джерел і їх аналіз, розробка словника.

4. Усна презентація попередніх результатів дослідження: групові доповіді; обговорення поданих доповідей; підведення підсумків.

5. Написання проекту: узгодження формату проекту з планом; остаточне закінчення роботи над проектом; редагування змісту і структури.

6. Мультимедійна презентація проекту: обговорення й оцінювання.

Необхідно визначити основні вимоги до організації проектів під час навчання іноземної мови майбутніх педагогів:

1) тематика проектів має бути актуальною, професійно спрямованою, відповідати навчальній і робочій програмі, спиратися на інтегровані змістові лінії, формувати дослідницькі навички;

2) робота над проектом має формувати ключові компетентності, які визначені в базовому стандарті початкової освіти; іншомовна підготовка має практичний, професійно орієнтований характер.

Розділяють такі типи проектів за методом і типом діяльності (інформаційно-дослідницькі, ігрові проекти, практико-орієнтовані), за змістовим аспектом проекту (літературно-творчі, іншомовні, природничо-наукові, культурологічні, рольові, ігрові, імітаційно-ділові).

Дослідницькі проекти потребують добре продуманої структури, позначених цілей, актуальності предмета дослідження для всіх учасників, соціальної значущості, продумання методів, у тому числі експериментальних методів обробки результатів. Вони повністю підпорядковані логіці дослідження, мають відповідну структуру: визна-

чення теми дослідження, аргументація її актуальності, визначення предмета й об'єкта, завдань і методів, визначення методології дослідження, позначення джерел інформації, висунення гіпотез розв'язання проблеми й намічення шляхів її розв'язання, висновки (Ізбаш, 2007: 273).

Творчі проекти не мають детально опрацьованої структури спільної діяльності учасників, вона розвивається, підпорядковуючись кінцевому результату, прийнятій групою логіці спільної діяльності, інтересам учасників проекту. Вони заздалегідь домовляються про заплановані результати й форму їх представлення – рукописний журнал, колективний колаж, відеофільм, вечір, свято тощо. І тоді потрібний сценарій фільму, програма свята, макет журналу, альбому, газети (Жилиєва, 2012).

Ігрові проекти – учасники отримують визначені викладачем ролі, обумовлені навчальним змістом і комунікативним характером проекту. Це можуть бути літературні персонажі, реальні персонажі, імітуються їхні соціальні й ділові стосунки, які ускладнюються вигаданими учасниками ситуаціями.

Інформаційні проекти – спрямовані на збирання інформації про який-небудь об'єкт, явище, на ознайомлення учасників проекту із цією інформацією, її аналіз та узагальнення фактів. Такі проекти потребують добре продуманої структури, можливості систематичної корекції в ході роботи над проектом. Структуру такого проекту можна визначити таким чином: мета проекту, його актуальність; методи отримання (літературні джерела, засоби масової інформації, бази даних, у тому числі електронні, інтерв'ю, анкетування) та обробки інформації (аналіз, узагальнення, зіставлення з фактами, аргументовані висновки); результат (стаття, реферат, доповідь, фільм); он-лайн презентація.

Практико-орієнтовані проекти – результат діяльності учасників чітко визначено із самого початку, він орієнтований на соціальні інтереси учасників (документ, програма, рекомендації, проект закону, словник, проект шкільного саду). Проект потребує складання сценарію всієї діяльності його учасників з визначенням функції кожного з них.

Наведемо приклад дидактичних матеріалів організації практико-орієнтованого проекту іншомовної підготовки майбутнього вчителя початкової школи та іноземної мови на тему «Having a Best Friend». Зміст таблиць практико-орієнтованого проекту розроблено відповідно до навчальної програми.

Висновки. Таким чином, у ході проектно-орієнтованого навчання іноземної мови майбутніх учителів початкової школи за умов змішаного

Useful appearance phrasal verbs for debate and discussion in English

Phrasal verbs	Meaning	Example
Dress up	to put on clothes that make you look like someone else	She is going on a date today. So she is dressing up for her boyfriend.
Slim down	to lose weight	My friend is a bit chubby and I suggest him to slim down a bit.
Put on weight	become fatter (or thinner)	She eats a lot of sweets recently and I suggest that she put weight.
Show off	boastfully display one's abilities or accomplishments	She is always showing off to his group mates.
Work out	have a good or specified result	If you work out every day, you will look younger and healthier

Useful appearance idiomatic expressions for debate and discussion in English

Idioms	Meaning	Example
Spring chicken	A young or youthful person	My friend is totally spring-chicken.
All fur coat and no knickers	Having a superficially positive appearance that is belied by the reality.	His new girlfriend is all fur coat and no knickers I'll shocked.
Put one's face on	To apply make up to one's face. Especially said by or of a woman.	When I put my face on feel more attractive.
Dead ringer	A person or thing that bears a strong resemblance to someone or something else	She's just dead ringer, nothing special about her

Character

Useful Character phrasal verbs for debate and discussion in English

Phrasal verbs	Meaning	Example
Cheer up	is often used to encourage other people to have a more positive attitude	Cheer up – you'll do better next time!
Lash out at	someone suddenly and unexpectedly speaks to you in an angry way	My best friend always lashes out at people when she's under a lot of stress.
Crack up	suddenly start laughing	The whole class cracked up when the teacher spilled her coffee all over her desk

навчання вирішуються такі завдання: забезпечується розвиток професійно-орієнтованих іншомовних комунікативних навичок, формуються навички командної роботи, навички критичного мислення, відбувається розвиток дослідницьких умінь, покращуються навички роботи з он-лайн ресурсами (ISL Collective, Quizlet, Puzzle-English, EngVid) для розвитку іншомовних компетентностей. Організація проектно-орієнтованого навчання майбутніх учителів початкової школи

та іноземної мови в дистанційній формі реалізує компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі, має низку переваг для активної іншомовної підготовки, конкретний результат. Під час використання проектів формуються ключові іншомовні компетентності, розвиваються пізнавальні навички, уміння самостійно конструювати свої знання, уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, активно розвивається критичне мислення, професійні вміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власенко А. О. Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до проектної діяльності в початковій школі : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / УДПУ імені Павла Тичини. Умань, 2017. 231 с.
2. Додусенко Н. О. Проектна діяльність. Харків : Освіта, 2010. 224 с.
3. Інформаційно-методичне забезпечення проектно-технологічної діяльності вчителя : науково-методичний посібник / Л. М. Забродська, О. В. Онопрієнко, А. Д. Цимбалару, Л. Л. Хоружа ; за ред. А. Д. Цимбалару, О. В. Онопрієнко. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 208 с.
4. Ізбаш С. С. Проектна діяльність як фактор соціально-професійної адаптації студентів педагогічного університету : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Мелітопольський держ. пед. університет. Мелітополь, 2007. 290 с.
5. Квітка О. Роль учителя в проектній діяльності учнів. *Рідна школа*. 2006. № 12. С. 20–24.
6. Рачева С. С. Метод проектів на уроках англійського мови в молодшій школі. *Иностранные языки в школе*. 2003. № 8. С. 21–29.

7. Жилияєва Ю. М. Застосування методу проєктів у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / ЖДУ імені І. Франка. Житомир, 2012. 179 с.

REFERENCES

1. Vlasenko A.O. (2017) Pidhotovka maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy do proektnoi diialnosti v pochatkovii shkoli. [Preparation of future foreign language teachers for project activities in primary school] Dys. na zdobuttia naukovooho st. kand.ped.nauk: 13.00.04, UDPU imeni Pavla Tychyny, Uman [in Ukrainian].
2. Dodusenko N.O. (2010)Proektna diialnist. Kharkiv: Osvita [Project activity] [in Ukrainian].
3. Zabrodska L.M., Onopriienko O.V., Tymbalaru A.D., Khoruzha L.L. (2007) Iniormatsiino-metodychne zabezpechennia proektno-tekhnolohichnoi dialnosti vchytelia: Naukovo-metodychnyi posibnyk [Information and methodological support of design and technological activities of the teacher: Scientific and methodical manual], Kharkiv: Vyd.hrupa «Osnova» [in Ukrainian].
4. Izbash S.S. (2007) Proektna diialnist yak faktor sotsialno-profesiinoi adaptatsii studentiv pedahohichnoho universytetu: dys. kand.ped.nauk [Project activity as a factor of social and professional adaptation of students of Pedagogical University]: 13.00.04. ,Melitopolskyi derzh.ped.universytet, Melitopol, 290 [in Ukrainian].
5. Kvitka O. (2006)Rol uchytelia v proektnii diialnosti uchniv [The Role of the techer in the project activities of students], zh. "Ridna shkola", № 12.
6. Racheva S.S. (2003) Metod proektov na urokakh anglijskogo yazyka v mladshej shkole [Method of projects in English lessons in Elementary School], Foreign languages at school issue, № 8, s. 21–29 [in Russian].
7. Zhyliaieva Y.M. (2012) Zastosuvannia metodu proektiv u profesiino-pedahohichnii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv inozemnykh mov [Application of the project method in professional and pedagogical training of future Foreign language teachers]: dys. kand.ped.nauk: 13.00.04., ZhDU imeni I. Franka, Zhytomyr [in Ukrainian].